

ABOVSKÝ hlásnik

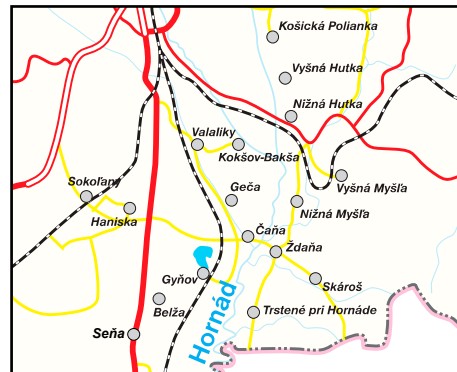
11. ročník, číslo 1, marec 2016
www.regionhornad.sk

Už na 14 stranách!

Štvrťročník pre obyvateľov, priaznivcov a návštevníkov mikroregiónu Hornád
Vydáva Regionálne združenie obcí Hornád: Belža, Čaňa, Geča, Gyňov, Haniska, Kokšov-Bakša, Košická Polianka, Nižná Hutka, Nižná Myšľa, Seňa, Skároš, Sokolany, Trstené pri Hornáde, Valalíky, Vyšná Hutka, Vyšná Myšľa, Ždaňa.

- Hasičské vozidlá a protipovodňové vozíky
- Vyspelejšia infraštruktúra v regióne
- Prírodné divy okolo nás
- O našej abovskej identite
- Tri strany o matrikách

Rozvíjajú to krajšie v nás

Tvorivý mikroregión

Úžasné úlohy majú základné umelecké školy. Podporujú tvorivú činnosť detí a vyplňujú im zmysluplne čas. Sú zdrojom inšpirácie a hravosti. V dnešnom svete preplnenom informáciami sa snažia svojimi aktivitami vyvážiť všadeprítomnú racionalitu. V našom regióne pôsobia dve základné umelecké školy (ZUŠ). Obe sú výnimočné – každá z inej stránky. Základná umelecká škola Valalíky a Súkromná základná umelecká škola v Čani.

Pokračovanie na stranách 7 a 8.

Cimbalista Tomáš Korán zo ZUŠ Valalíky (pracovisko Seňa) vyhral vlani na súťaži v Bratislave umiestnenie v zlatom pásme. Vedie ho učiteľka Georgina Vargová.

To bude pecka! Decká z multimediálneho odboru „zušky“ v Čani chystajú svetovú reportáž!

Život s matrikou

Matrika a matričné zápisy majú nesmierny význam. Dokumentujú naše najdôležitejšie životné udalosti – od narodenia až po smrť. V minulosti jestvovali aj rôzne iné súpisy. Napríklad súpis domácnosti – port – z roku 1427 uvádza, že ich v Abovskej župe bolo 5 184. Seňa mala v tom roku 91 port so 455 obyvateľmi, čím sa stala štvrtým najľudnatejším sídlom župy.

Predchodkyňami dnešných matrik boli cirkevné. Až v roku 1894 sa zaviedli štátne matriky. Najstaršie záznamy v matričných knihách našej obce sú z 1907. Takmer sa už vytratili záznamy v rodných matrikách obcí, pretože pôrody v domácom prostredí sú také zriedkavé. Posledný zápis v rodnej matrike v Seni je z 2. októbra 1975 – narodenie dievčatka v Hraničnej pri Hornáde, časť Milhošť. Záznamy v rodných matrikách sa teraz vedú len pri obvodoch pôrodníc.

Od presnej a svedomitej práce matrikárov, ktorých ruky zapisujú údaje o každom z nás, sa odvíjajú všetky ostatné evidencie. Pre občanov to má nenahraditeľný význam.

*Marcela Gallová,
starostka Sene*

Hľadali recepty

Už po šiesty raz sa v týždni od 8. do 14. februára konali na Slovensku aktivity Národného týždňa manželstva. Tohtoročnou témou bol „Recept na dobré manželstvo“. V Gyňove usporiadali 11. februára aj filmový večer, v kultúrnom dome sa premietala snímka Na rázcestí. *ocú Gyňov, red*

Manželia i fanúšikovia manželstva pri aktivitách v Gyňove

90. výročie rozhlasového vysielania u nás

Tu Radiov

Presne 90 rokov uplynulo v utork 22. decembra od prvého rozhlasového vysielania na Slovensku. Uskutočnilo sa z budovy dnešného Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu. Bol to pôvodne vojenský vysielateľ, ktorý upravili na civilné účely. Pri tejto príležitosti uskutočnil Rozhlas a televízia Slovenska (RTVS) vysielanie práve z tejto budovy. Poslucháči si ho mohli vypočuť od 9. do 12. hodiny. na Rádiu Regína. RTVS sa téme venovala aj v televíznych správach.

Starosta Hanisky **Miloš Barcal** s riaditeľom RTVS v Košiciach **Jurajom Hidvéghym** odhalili pamätnú tabuľu, ktorú zabezpečila obec. V živom rozhlasovom vysielaní z budovy „Radiov“ vystúpili deti zo

ZŠ Haniska, skupina Hanišanka, fotograf a amatérsky historik **Štefan Pástor** i starosta. „Radiov je spätý s našou i okolitými obcami, hlavne Valalikami, ktorých obyvatelia doteraz spomínajú, že tam boli vystupovať, prípadne tam neskôr pracovali,“ doložil starosta Miloš Barcal.

Pre zaujímavosť, prvé tóny, ktoré sa v roku 1925 niesli éterom, boli z operety Netopier od Johanna Straussa.

ocú Haniska, red

Ako sme volili?

Parlamentných volieb sa zúčastnilo 59,82 % oprávnených voličov na Slovensku. V našom mikroregióne ich prišlo k urnám **59,95 %**, čo je v porovnaní s celým Košickým krajom o 7% viac. Najvyššiu účasť mali v obciach **Gyňov (69,72)** a **Kokšov-Bakša**

(66,98), najnižšiu v obci **Sokolany (48,29)**. Výsledky v mikroregióne: Smer-SD 30,6 %, Kotleba-ĽSNS 10,8 %, OĽANO-NOVA 10,7 %, KDH 9,7 %, Sme rodina - Boris Kollár 8,3 %, SaS a Sieť po 7,5 %, SNS 6,7 %.

Monika Floriánová

Slávnostné odovzdanie troch vozidiel

Hasiči s novou technikou

Dobrovoľné hasičské zbory (DHZ) v Košickej Polianke, Kokšove-Bakši a Nižnej Myšli sa tešia z nových hasičských vozidiel. V nedeľu 7. februára ich osobne priviezol podpredseda vlády a minister vnútra SR **Róbert Kaliňák**. Nová technika pomôže hasičom lepšie zvládať mimoriadne situácie v regióne.

Zástupcovia DHZ v Nižnej Myšli prevzali kľúče od zrepasovanej Taty 815. Automobil prešiel veľkými úpravami. Z pôvodného vozidla ostal len podvozok. Kabína a zadná časť automobilu bola vyrobená novovo firmou Tatra. Podpredseda vlády dostal od Nižnomyšľancov darček - repliku hlineného vozíka z archeologickej lokality Várhed'.

Do Košickej Polianky poputovalo nové hasičské auto Iveco. Do služby je vyzbrojené. Miestny duchovný ho posvätil svätenou vodou a starostka obce **Marta Petrilová** s ministrom vnútra ho pokrstili šumivým. V Kokšove-Bakši bude odteraz požiarnikom DHZ v službe pomáhať hasičské vozidlo Iveco Daily s protipovodňovým vozíkom.

Slávnostného odovzdávania troch vozidiel sa zúčastnili obyvatelia a starostovia obcí a vzácní hostia: poslanec NR SR **František Petro**, štátny tajomník MV SR **Jozef Buček**, prezident Hasičského a záchranného zboru (HaZZ) SR **gen. Alexander Nejedlý**, generálny sekretár Dobrovoľnej požiarnej ochrany (DPO) SR **Vendelín Horváth**, riaditeľ krajského riaditeľstva HaZZ Košice **Jozef Fedorčák**, predseda Krajského a Okresného výboru DPO Košice a okolie **Vendelín Fogaraš**, prednosta OÚ Košice-okolie **Peter Derevjanik** a riaditeľ okresného riaditeľstva HaZZ Košice **Jozef Bodnár**.

Monika Floriánová, foto: ocú Kokšov-Bakša, kdz

Požiarnici DHZ v Kokšove-Bakši. Vychovávajú zdatných nástupcov.

Lepšie vybavení a pripravení

Ministerstvo vnútra SR odovzdalo koncom roka špeciálne protipovodňové vozíky vytipovaným 74 obciam z košického a prešovského kraja. V našom regióne do Košickej Polianky, Nižnej Myšle a Vyšnej Hutky - do obcí častejšie ohrozených veľkou vodou. Vozíky obsahujú čerpadlá, generátor elektrickej energie, osvetľovacie vybavenie, protipovodňové bariéry a náradie. Budú umiestnené priamo v obciach a slúžiť na rýchle zásahy proti povodňiam.

Aj nové Iveco v Košickej Polianke si užilo „krst“ šumivým vínom z rúk ministra Kaliňáka.

Pestrá agenda v rukách matrikárok

Od pisárov k CISME

Matriku možno charakterizovať ako štátnu evidenciu, v rámci ktorej sa vedú záznamy o narodení, uzavretí manželstva a úmrtí. Táto stručná definícia však v sebe ukrýva množstvo a rôznorodosť práce. Prapočiatky tejto činnosti by sme mohli prirovnať k stredovekej práci pisárov, ktorí už v dávnej minulosti prepisovali vzácné knihy, aby zachovali dôležité údaje pre budúce generácie.

Aj dnes je hlavným cieľom matriky zapísať bezchybné údaje o základných udalostiach v živote každého človeka do matričných kníh, ktoré sú 100 rokov k dispozícii na každom matričnom úrade. Potom putujú do matričného archívu, kde naďalej slúžia svojmu cieľu – poskytujú informácie napríklad pri zisťovaní rodokmeňa, vysporiadania pozemkov atď.

Okrem klasických zápisov do matričnej knihy sa tieto udalosti zaznamenávajú už takmer 20 rokov aj elektronickou formou. Po roku 1989 to však nebola jediná zmena. Pohyb občanov po takmer celom svete priniesol nové prvky – uzatváranie manželstva s cudzincami, narodenie detí a úmrtia v cudzine. To všetko sa dovtedy vyskytovalo len veľmi zriedkavo. Tieto úkony sú zložitejšie. Každý prípad je odlišný. Dalším prvkom, ktorý so sebou priniesol pokrok, je elektronizácia matriky CISMA. Zápisy sa robia priamo v centrálnej databáze a zmena sa prenáša hneď do centrálnej evidencie obyvateľov. Je to úplne nová zložka a vyžaduje si maximálnu presnosť, pretože každá chyba sa zložito odstraňuje.

Základom elektronizácie matriky je možnosť občana vyžiadať si svoj matričný doklad na ktoromkoľvek mieste. Uvedený postup si však vyžaduje určitý

čas a nie je možné ho vybaviť na počkanie.

Okrem samotnej matriky pribudla aj ďalšia agenda, „register adries“. Jeho podstata? Každá budova má adresný bod, pomocou ktorého je presne identifikovaný vchod do budovy. To poslúži pri práci ďalším orgánom – záchranným službám, doručovateľom a podobne.

Dalším novým prvkom elektronizácie je centrálna ohlasovňa. Občan, ktorý vlastní elektronický občiansky preukaz s elektronickým podpisom, sa môže prihlásiť na pobyt priamo cez internet. Táto služba je však zatiaľ málo využívaná. Naplno začne fungovať už čoskoro pracovisko Integrovaného obslužného miesta – IOM. Kto nevlastní elektronické občianske preukazy, navštívi pracoviská za účelom vyžiadania výpisov a odpisov z registra trestov, listov vlastníctva a výpisov z obchodného registra.

Postupne sa tak z matriky stáva čosi ako kancelária 1. kontak-

Helena Borovská, matrikárka v Čani. Matričné knihy sú na matričnom úrade k dispozícii 100 rokov.

tu, kde si môže občan na jednom mieste vybaviť množstvo záležitostí. Od úkonov vyššie menovaných až po overenie podpisov a fotokópií listín, prihlásenie na pobyt, vyžiadanie rybárskych lístkov, rôznych potvrdení, charakteristik až po úkony spojené s voľbami.

Mgr. Helena Borovská,
matrikárka Čaňa

Vedeli ste?

■ Prvé zmienky o snahe viesť záznamy s charakterom matrik sa objavujú v roku 1139.

■ Od r. 1515 sa začali zaoberať vedením matričných záznamov aj v Uhorsku.

■ Z matrik, ktoré sú uložené v archívoch, najstaršie začínajú písať svoju históriu v posledných dvoch desaťročiach 16. stor.: matrika v Košiciach (1587), Bardejove (1592), Banskej Štiavnici (1594) a Spišskej Sobote (1599). V 2. pol. 17. stor. sa matriky viedli takmer na všetkých farnostiach.

■ V každom kostole sa viedlo 5 druhov farských kníh: pokrstených, birmovaných, sobášených, veriacich a zomrelých.

■ Najväčší rozmach dosiahli za vládnutia Márie Terézie a Jozefa II.

■ Roku 1893 sa podarilo presadiť požiadavku zavedenia civilného sobáša a civilných štátnych matrik.

Strany 3, 4 a 5 pripravila
Katarína Čániová ml.,
red., foto: autorka, ocú
Čaňa, archív a internet

Štyri otázky pre Mgr. Máriu Jágerovú z Okresného úradu Košice-okolie

Viac než zápis do knihy

Pani Jágerová, pracujete na odbore všeobecnej vnútornej správy Okresného úradu Košice-okolie, aké úkony a činnosti sú vykonávané na vašom pracovisku, ktoré nemajú matričné úrady v obciach?

Veľmi stručne: okresné úrady na úseku matrik vykonávajú kontrolu vedenia matrik podľa zbierky listín a vykonávajú štátny odborný dozor nad osvedčovaním listín a podpisov, metodicky usmerňujú matričné úrady v okrese. Zabezpečujú prípravu skúšky matrikárov a vydávajú osvedčenia o ich vykonaní. Posudzujú správnosť a platnosť dokladov predložených cudzincom na uzavretie manželstva v SR. Vydávajú súhlas na zápis alebo jeho zmenu v matrike podľa rozhodnutia úradu alebo súdu cudzieho štátu. Rozhodujú o povolení zmeny mena alebo priezviska. Náš odbor spolupracuje s matričnými úradmi pri obnove matričných kníh a zabezpečuje ich zviazanie.

Vykonáva osvedčovanie listín na použitie v cudzine formou **apostille** alebo **superlegali-**

zácie. Spolupracuje s MV SR vo veci financovania načrtnutých úsekov práce matričných úradov. No dá sa pokračovať ďalej...

V súčasnosti sa veľa píše o vybavovaní úradných vecí „z pohodlia obývačky“. Do akej miery sa týka matričnej agendy?

Znie to lákavo, ale „z pohodlia obývačky“ je to možné len za predpokladu, že máte vydanú eID, teda elektronickú identifikačnú kartu a ZEP, zaručený elektronický podpis, nie sú potrebné prílohy. V opačnom prípade vás úrad vyzve na doplnenie žiadosti osobne na úrade. Matrik sa dotýka informačný systém CISMA (pozn. AH: viac o tom v ďalších článkoch o matrikách).

Vlani bol schválený zákon č. 125/2015 Z. z. o registri adries. Je matričnou alebo stavbou agendou?

Predmet matrik a predmet registra adries je úplne rozdielny. V matrike ide o osoby. Informačný systém registra adries (IS

RA) ako zdrojový informačný systém rieši adresy - bez viazanosti na akúkoľvek osobu. Je to práca s presným vytýčením adresy, adresnými bodmi, kódmi budov, bytmi a pod., čo sami uznáte, je diametrálne odlišné od matriky. V mnohých obciach agendu registra adries vykonávajú i „úväzkové“ matrikárky. Je to vecou organizácie obecného úradu. Register adries teda nie je „klasickou“ ani „novodobou“ matričnou agendou.

V okrese Košice-okolie metodicky riadite 27 matričných úradov, z toho šesť v mikre-

gióne Hornád. Ako vnímate prácu matrikárov?

Asi každú ťaží podceňovanie ich práce. Laici ju chápu len ako „zápis do knihy“. No nie je to tak. S presnými zápismi do matričných kníh súvisia mnohé ďalšie činnosti a úkony, vrátane širokej znalosti právnych predpisov a medzinárodných zmlúv. Pri spolupráci s cudzinou je každý doklad úplne iný a od matrikára sa očakáva okamžitá a profesionálna reakcia. Pracovnú dobu majú matrikárky často oveľa dlhšiu, ako je im určená.

Zhovárať sa: Karol Dzugas

Pre matrikárky sú pracovné „nadčasy“ bežnou realitou

apostille (apostilácia) - je zvláštne osvedčenie matričných dokladov a iných verejných listín, ktoré im zabezpečuje hodnovernosť vo všetkých krajinách, ktoré pristúpili k Haagskému dohovoru (podpísaný v roku 1961). **superlegalizácia** - je vyššie osvedčenie verejných listín nevyhnutné na zabezpečenie ich hodnovernosti v zahraničí; osvedčuje ich príslušný úrad podľa druhu dokladu, následne konzulárny odbor MV SR a napokon ešte veľvyslanectvo/konzulát štátu, v ktorom má byť doklad použitý (ide o štáty, ktoré nie sú súčasťou Haagského dohovoru a štáty, s ktorými neviaže SR žiadna zmluva).

Matriky v mikroregióne Hornád

P.č.	sídlo matriky matrikárka	spádové obce	počet obyvateľov	tel. číslo	e-mail	zástupkyňa matrikárky
1	Čaňa Mgr. Helena Borovská	Čaňa Gyňov	5570 628	6999206, kl. 4	helena.borovska@obeccana.eu	Marcela Kolesárová
2	Haniska Mária Lacková	Haniska Sokoľany Bočiar	1409 1340 253	6930125	matrika@haniska-ke.sk	-
3	Košická Polianka Mgr. Eva Matiová	Košická Polianka Nižná Hutka Vyšná Hutka Sady nad Torysou	1006 511 434 1924	6 320 399	ematiova@post.sk	Stela Surovičová
4	Seňa Bc. Slávka Riganová	Seňa Belža Kechnec Milhošť	2159 369 1053 380	6962204	matrika@obecsena.sk	Silvia Langová
5	Valaliky Ing. Gabriela Sočúvková	Valaliky Kokšov-Bakša Geča	4223 1183 1676	2028953	socuvkova.gabriela@valaliky.sk matrika@valaliky.sk	Mgr. Jana Pelegrin Martina Matiová
6	Ždaňa Emília Baltesová	Ždaňa Nižná Myšľa Trstené pri Hornáde Skároš	1385 1527 1484 1125	6980021	baltesova@zdana.dcom.sk	Jana Ružičková
	mimo mikroregiónu: Bohdanovce Viera Kočišková	Vyšná Myšľa	960	6941218	bohdanovcevk@azet.sk	JUDr. Marta Šimčáková

Narodenia a úmrtia spred roku 1950 a sobáše uzavreté pred rokom 1969 občanov Vyšnej Myšle sú vedené na Matričnom úrade v Ždani.

Zostavil: K.Dzugas

Doklady nie sú na počkanie

„Mám svoju prácu rada“

„Milujem túto prácu od samého začiatku, čo je v mojom prípade päť rokov. Prečo? Som pri významných životných momentoch občanov z Valalík, Geče, Kokšova-Bakše a nielen z nich,“ vyznáva sa pani **Gabriela Sočuková**, matrikárka z Valalík. Jej činnosť je však spojená aj s množstvom agendy, ktorá neustále pribúda. Hľadíme na stohy tlačív, ktoré má pani Sočuková v kancelárii v súvislosti s voľbami. Dnes sme ju zastihli, ako so **Zuzanou Leškovou**, absolventkou Baníckej fakulty TU, ktorá je momentálne zamestnaná v obci v rámci projektu ÚPSVaR, kontroluje zoznamy súvisiace s tzv. registrom adries.

Medzi vyzvňajúcimi telefónmi nám približuje aj ďalšiu novinku. Ide o Centrálny informačný systém matrik (v skratke CISMA), spustený v minulom roku. Jedným z jeho účelov je umožniť občanom vyžiadať si svoj rodný list alebo iný doklad na ktoromkoľvek matričnom úrade, nielen na príslušnom. „Je to dobré pre ľudí, ktorí pracujú a zdržiavajú sa mimo miesta trvalého pobytu. Nie je to však vždy na počkanie,“ zdôrazňuje pani matrikárka. Ak občan príde na nepríslušnú matriku so svojou žiadosťou, pracovníčka musí najskôr požiadať príslušný matričný úrad o uskutočnenie zápisu, ak ešte tento údaj nie je zaznamenaný, prípadne o jeho kontrolu. Potom, čo príslušná matrika potvrdí správnosť údajov zapísaných v systéme a záznam odredviduje (t.j. sprístupní), môže sa vydať doklad na inom mieste, kde oň občan požiadal. „Môže to trvať aj dva dni,“ pokračuje.

Matrikárka Gabriela Sočuková vysvetľuje Zuzane Leškovej agendu.

čuje. Všetko pritom závisí od pracovnej vyťaženia konkrétnych matrik a množstva agendy.

► Osobitná matrika

Mnoho Slovákov dnes odchádza za hranice za prácou, štúdiom, s cieľom žiť mimo SR. Počas ciest sa im príhodi nejedna udalosť. Osobitná matrika, ktorú vedie Ministerstvo vnútra SR, slúži práve týmto prípadom. Je určená pre ľudí, ktorí sa narodili, zosobášia alebo zomrú v zahraničí. Jej význam ozrejmuje opäť pani matrikárka: „Občania majú matričné prípady v zahra-

ničí. Mnohí však zabúdajú, že my sa nemáme o nich ako dozvedieť. Napríklad mnoho ľudí sa zosobášia v cudzine, ale v očiach slovenských úradov sú stále slobodnými občanmi, pretože nepožiadali o zápis do osobitnej matriky.“ Nemenej dôležitá povinnosť z uvedenej skutočnosti vyplýva aj pre rodičov. „Ak sa narodí dieťa v zahraničí a mamička má trvalý pobyt napríklad vo Valalíkoch, musí prísť na matričný úrad v mieste trvalého pobytu a predložiť doklady o tomto narodení. Podľa toho, z akej krajiny tieto doklady pochádzajú, musia byť aj špeciálne overené,“ vysvetľuje pani Sočuková. Ako to beží ďalej? Pracovníčka spoločne s občanom spracuje zápis o narodení a potom ho zasiela do Bratislavy na osobitnú matriku. Tá v zákonnej lehote 3 mesiacov zašle už vybavený rodný list a žiadateľ si ho môže prísť vyzdvihnúť. O zápis možno požiadať kedykoľ-

vek, ale najpraktickejšie je to riešiť čo najskôr po udalosti.

„Každé manželstvo uzavreté na matričnom úrade mi prináša radosť. Je príjemné, keď ľudia pohnutí sviatočnosťou chvíle vyjadria svoju vďačnosť. Keď stretnem na ulici zosobášený pár, je to naozaj nádherný pocit. Pravidelne nás navštevuje pani žijúca vo Francúzsku, ktorej deti sme zapisovali,“ dodáva pani Gabriela. Mnohí občania sa informujú o záležitostiach, ktoré ich zaujímajú, aj na ulici. Vždy im veľmi rada pomôže. „Práca je stále s nami,“ vraví pri našej rozlúčke.

Záber na nevestu a jej družičku v obci Geča, rok 1959.

Póly života

Na matriku je najlepšie sa obrátiť, keď chceme zistiť, aké mená pre bábätká v súčasnosti „letia“ v našom mikroregióne. Na opačnom póle života sú najstarší občania. Napríklad **Mária Moróová** z Čane oslávila 8. septembra 2015 už svoje 101. narodeniny.

Kanalizácie

Valaliky a Geča sa dočkali, Belža dúfa

Nová kanalizácia Valalikom a Geči naozaj svedčí. Stálo to veľa úsilia a trpezlivosti – veď len stavebné práce vrátane obmedzení v doprave trvali poldruha roka. Ale už je hotovo.

Kanalizačná sieť v týchto dvoch obciach má celkovú dĺžku 22 128,8 metrov a jej súčasťou je 1 071 kanalizačných prípojek. Aj v našom regióne týmto projektom výrazne stúplo percento pripojenia obyva-

teľov na verejnú kanalizáciu. Obe obce sú prostredníctvom projektu napojené aj na čistiareň odpadových vôd v Kokšove-Bakši.

Investorom diela bola Východoslovenská vodárenská spoločnosť, zhotoviteľom firma TuCon. Stavba stála vyše 9,5 milióna eur, z čoho vyše 95 percent poskytli Európska únia a slovenský štátny rozpočet prostredníctvom Operačného programu Životné prostredie.

► Prísľub 21. storočia aj v Belži

Poslanci obecného zastupiteľstva v spolupráci s obecným úradom zorganizovali 31. januára verejné zhromaždenie. Hlavne o obecnom vodovode a kanalizácii. Obe stavby sú síce v najmenšej obci nášho regiónu vybudované už

od roku 1995, stále im však chýba koľaudačné rozhodnutie.

Starosta obce informoval prítomných o projektoch, platných stavebných povoleniach, o zmenách vykonaných na jednotlivých stavbách a o možných alternatívach na ich dokončenie.

„Naša obec je štvrtou v poradí, ktorá by sa mala pripojiť k čistiarni odpadových vôd v obci Milhošť. Podľa pôvodného zámeru mali obce Milhošť, Kechnec, Seňa a Belža realizovať stavby, každá sama na vlastnom území, následne ich prepojiť a dokončiť. Do cesty sa však postavili nepriaznivé okolnosti. Veríme, že nájdeme spoločnú reč a doriešime problémy, aby sa aj naša obec zaradila medzi tie úspešné v regióne,“ komentuje starosta **Ondrej Pravda**.

red, foto: ocú Valaliky

Na slávnostné uvedenie kanalizácie prišiel do Valalikov aj minister životného prostredia Peter Žiga.

Krajšia a bezpečnejšia

V Nižnej Myšli sa diali veci. Na podnet občanov obec svojpomocne zrealizovala výstavbu zábradlia pod kostolom. Pri výstavbe pomáhali pracovníci na verejnoprospešných prácach, **Bartolomej Martón**

a **Miroslav Jesenský**. Obec je vďaka novému meraču rýchlosti motorových vozidiel aj o niečo bezpečnejšia. Z tohto dôvodu pribudlo na ulici aj nové dopravné zrkadlo.

Matúš Lukáč, red

Výsledkom obecnej brigády je krásne zrealizovaná zóna s novým zábradlím.

Merač rýchlosti „myslí“ i na chodcov.

Dobrá spolupráca

Optika už aj v Seni

V obci Seňa rekonštruovala Východoslovenská distribučná (VSD) elektrickú sieť a súčasne s ňou vybudovala optickú sieť. V rámci rekonštrukcie miestnej elektrickej siete zapojila spolu s novými elektrickými vedeniami aj optické káble pre meracie účely a vytvorila zároveň otvorenú optickú sieť umožňujúcu poskytovanie služieb.

Prvým operátorom, ktorý týmto spôsobom začal poskytovať služby, je spoločnosť Slovanet. Ide o pilotný projekt tohto druhu na Slovensku.

Projekt v Seni prináša obyvateľom moderný optický internet s rýchlosťou až 100 Mbit/s, digitálnu televíziu a pevnú linku. Pokrytie optickou sieťou v Seni je na úrovni približne 90 percent domácností a jej prípojka bude zavedená do rodinných domov, ktorých obyvatelia sa rozhodnú pre využitie služieb.

Budovanie optických rozvodov spolu s elektrickými vedeniami zvyšuje efektivitu energetickej infraštruktúry a zároveň prisieva k rozvoju regiónu. Predstavitelia VSD aj Slovanetu vyhlásili, že po vyhodnotení úspechu v Seni budú zvažovať pokračovanie projektu v ďalších obciach. ocú Seňa, red

Po novom koberci

Okolie kultúrneho domu v Seni je znova o niečo kultúrnejšie. V decembri prišli do obce stavbári so strojmi, ktorí sa postarali o polozenie nového asfaltového koberca. Vedenie obce by sa chcelo v dohľadnom čase postarať aj o krajší vonkajší vzhľad budovy. Samozrejme, chcú mať pritom na zreteli úsporu financií a tiež energetické štandardy Európskej únie. ocú Seňa

Vo Valalikoch fičí aj rock a pop

Záber za hranice mikroregiónu

Dokončenie zo strany 1

ZUŠ Valaliky. Víta nás pani riaditeľka **Darina Gazziová**, ktorá svoj post zastáva už 22 rokov. V malej pracovni sa pri šálke kávy rozhovorí: „Naša škola je netypická. Funguje v širokom okruhu Košice - okolie.“ Okrem dvoch pôsobísk na Kostolnej ulici a v kultúrnom dome vo Valalikoch je neoddeliteľnou súčasťou školy aj osem vysunutých pracovísk - v Čani, Bidovciach, Slanci, Seni, Budimíre, Kysaku, Rozhanovciach a v Ruskove. Inštitúcia tak poskytuje umelecké vzdelanie aj v odľahlejších obciach, kde funguje v priestoroch základných škôl.

„Podporujeme regionálnu kultúru. Je živá v každej obci. Veľmi aktívne sa zapájame do ich kultúrneho diania, je to totiž naše poslanie. Komunikujeme so starostami, riaditeľmi základných a materských škôl,“ približuje. Strediskom najväčšej prezentácie školy sú Valaliky, ale aj na elokovaných pracoviskách to žije. Nie je núdza o rôzne verejné aktivity, koncerty či súťaže. Ročne je ich okolo 100. Dozvedáme sa, že asi najzaujímavejšími podujatiami sú okrem vianočného koncertu pop-rockový či humorný koncert. Okrem toho k príležitosti čerstvého 40. výročia vzniku tejto ustanovizne chystá pani Gazziová s kolektívom v máji 2016 jubilejný koncert, kde budú okrem súčasných žiakov a niektorých učiteľov vystupovať aj bývalí úspešní absolventi.

Tünde Lucskayová

► Žiak má aj 70 rokov

Škola je jedinečná aj tým, že je plne organizovaná. Má všetky 4 odbory – najväčší hudobný, potom výtvarný, tanečný a literárno-dramatický. Do veľkých kultúrnych podujatí sú vždy zapojené všetky odbory. Pôsobia tu aj skupinové telesá - kapely, ktoré hrajú populárnu hudbu. Jednou z nich je **Minima**.

O čo majú deti záujem? „V dnešnej dobe sú žiadané bicie nástroje, gitary, keyboardy a spev. Tanečný odbor sa vyučuje v kultúrnom dome vo Valalikoch. Deti sa učia klasický, ľudový a moderný tanec. Aj všetko, čo s nimi súvisí,“ pokračuje pani riaditeľka. Ústup zažívajú akordeóny: „Máme na škole 636 žiakov, ale z nie je len 13 akordeonistov.“ Školu navštevujú aj štyria dospelí. Najstarším

žiakom je vyše 70-ročný **Valentín Karniš**, ktorýsa učí hrať na gitare.

► Úspechy robia meno

Školu zjavne navštevuje veľa talentovaných detí. Pani riaditeľka nám ich postupne predstavuje. Medzi najúspešnejšie patrí jedenásťročná **Dóra Siváková** zo Sene. Minulý školský rok získala množstvo ocenení – 3. miesto na celoslovenskej klavírnej súťaži v sólovej hre Mladí klaviristi Bratislava, rovnaké umiestnenie na Hudobnom festivale Ivana Ballu na Orave s medzinárodnou účasťou, na celoslovenskej súťaži Schneiderova Trnava získala strieborné pásmo. **Tünde Lucskayová** zo Slanca získala v Trnave zlaté pásmo. Minulý rok v novembri získal **Tomáš Korán** zo Sene zlaté pásmo na Celoslovenskej prehliadke v sólovej hre na cimbal v Bratislave.

Dorka Siváková

Kapela Minima získala 2. miesto na celoslovenskej súťaži pop-rockových skupín Pop a Jazz Košice 2015.

► Láska na d'iaľku

Škola má 37 zamestnancov, ale mnohí pôsobia na vysunutých pracoviskách. Svoj pracovný kolektív si pani riaditeľka veľmi pochvaľuje a snaží sa ho udržať pokope: „Každý je niekde inde. Vymýšľame aktivity, aby sme sa stretávali. Chodíme na rekondičné pobyty. Snažím sa, aby sme sa stmelovali.“ Hrdó konštatuje aj inú skutočnosť. Až 70 % učiteľov, ktorí tu nastúpili na začiatku svojho pôsobenia, tu zostalo doteraz. Aj to je jeden z dôvodov, prečo robí svoju prácu rada.

► Nie noty, hudba

Ideme za úspešnými žiakmi. Pýtame sa Dorky Sivákovovej, ktorú učí pani učiteľka **Kamila Valkovská**: „Veľmi rada hrám na klavíri. Znamená pre mňa radosť a oddych, aj keď hodina trvá do večera. Chodím na súťaže. Jedna z najkrajších bola pre mňa Klavírna Orava 2015.“ Tünde Lucskayová zo Slanca, ktorá navštevuje hodiny pani učiteľky **Marianny Gajdošovej**, dopĺňa: „Každý v našej rodine hrá na klavíri. Cvičenie sa mi začína páčiť vtedy, keď už viem skladbu naspamäť a robíme na nej maličkosti. Vtedy to už nie sú noty, ale hudba. Môj najkrajší zážitok? Keď som prvýkrát vyhrala veľkú súťaž.“

Pokračovanie na nasledujúcej strane

Mažoretky na rockovom koncerte.

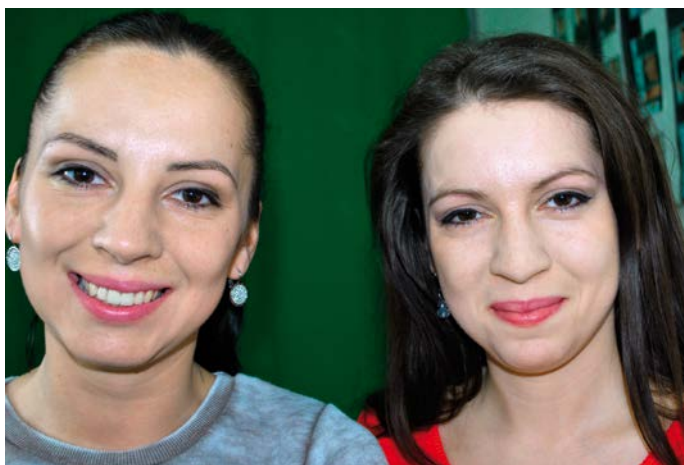
Kredenc, smotánka i správy

Jeden luskne, druhý zmizne

Dokončenie zo strany 7

S tretávame sa v učebni. S dvadsiatkou nadšených detí, sympatickými učiteľkami – sestrami **Luciou a Simonou Šoltésovými** – absolventkami masmediálnej komunikácie Prešovskej univerzity a riaditeľom **Vladimírom Železnákom**. Nachádzame sa na multimediálnom odbore Súkromnej základnej umeleckej školy v Čani, jedinom svojho druhu v našom mikroregióne. Sídlili v priestoroch Základnej školy na Pionierskej 33. „Tu je základňa audiovizuálnej a mediálnej tvorby. Nový odbor. Málo škôl na Slovensku ho ponúka, pretože je náročný na vybavenie,“ približuje pán Železnák. Čo si pod ním možno predstaviť? „Okrem správneho prejavu a kreativity pracujeme napríklad s animáciou, fotografiou. Robíme pohyblivé obrázky,“ zapája sa pani učiteľka.

Na notebooku sledujeme animáciu, ktorú vytvorili žiaci. „Týmto väčšinou začíname, aby sa deti naučili následnosť obrazov, vytvárať koncepciu celého príbehu a potom to jednoducho zostrihať,“ vysvetľuje. Z plastelíny deti vyrobili figúrky. Potom musia analyzovať pohyb a každý krok ofotia, aby vznikol celok. Súčasťou je príprava scenára. „Teraz začíname pracovať so zeleným plátnom, tzv. green screenom, kde si vkladáme podklad,“ pokračuje pedagogička. Deti sa cítia ako v ozajstnom spravodajstve. Postavia sa pred zelenú plochu, nakrúti sa a potom sa dozadu strihne žiadane pozadie. Môžu tak moderovať správy a za nimi sa vyníma napríklad New York.

Sympatické sestry pedagogičky Lucia a Simona Šoltésové.

Ale to nie je všetko. „Chceme ich naučiť predovšetkým základy strihu. Vyberáme vhodné cvičenia, povedzme takéto kúzla,“ nadväzuje pani učiteľka. Ukazuje video, na ktorom jeden žiak luskne a druhý zmizne. „Natáčame videoklipy. Učíme ich aj fotiť,“ dodáva. Fakt, vyzerať to profesionálne. Deti sa učia aj improvizácii. Prezeráme si „komunikačné kartičky“ s úlohami, ktoré si samy strihali pri našom príchode. Majú napríklad moderátorsky priblížiť udalosť v obci alebo poďakovať za filmovú cenu, Oscara. V druhom polroku budú pripravovať film o škole. Detský televízny štáb bude mať prístup do kabinetov a na porady.

► Nadšené deti

Čo majú najradšej? Pýtame sa detí, ktoré nás obkolesili. „Mňa baví natáčať videá. Niečo vytvoriť,“ odpovedá žiačka **Katarína Pašková**. „Ja natáčam videá na

a Luky, reklamy. Zaujímali nás ich ďalšie plány. „Chceme natočiť Smotánku a Moja mama varí lepšie ako tvoja,“ reaguje **Viktória Čičilová**.

► Od „multimediálky“ k detskej televízii

Myšlienku založiť školu s takýmto odborom skrsla pánovi Železnákovi po rokoch skúseností v televízii. V Čani, kde býva, našiel zázemie, aké potreboval. Navyše tu plánuje založiť aj detskú televíziu: „Internetovú s vysielaním raz týždenne. Kompletne so spravodajstvom. Tu na škole.“

► Čo ešte ZUŠ ponúka?

Okrem audiovizuálnej a mediálnej tvorby sa deti môžu vzdelávať aj v ďalších odboroch. V klasickom hudobnom, ktoré v Čani vyučuje **Claudia Štofirová** a **Tomáš Oravec**, či tanečnom, v rámci ktorého sa špecializujú na hip-hop. Škola má elokované pracoviská v Trstenom pri Hornáde, kde vyučuje **Karol Štofira** a T. Oravec, v Nižnej Myšli, Šaci a na Strojárskej ulici v Košiciach. V Nižnej Myšli sa venujú Rómom v literárno-dramatickom odbore. „Podporujeme ich kultúru. Študujeme ich zvyky. Všetko je spojené. Muzika. Tanec. Hovorené slovo,“ dodáva pán Železnák. Školu navštevuje 741 žiakov a pôsobi na nej 21 učiteľov.

„Plánujeme na škole v Čani aj internetovú TV - so spravodajstvom,“ prezrádza riaditeľ **Vlado Železnák**.

YouTube a chcem vedieť, ako sa striha. Mám svoj vlastný kanál a 70 odberateľov,“ pripája sa aj **Viliam Leško**. „Moderovala som správy,“ dodáva hrdá **Sára Mitrová**. Deti vytvárajú aj rôzne paródie na známe relácie. Robili Kredenc, Nákupné maniačky, Cuky

Strany 1, 7 a 8 pripravila Katarína Čániová ml.
Foto na stranách 1, 7 a 8: Katarína Čániová a archív ZUŠ

Mladí ľudia z hudobnej skupiny Minima, založenej pri ZUŠ Valaliky, už majú za sebou množstvo vystúpení.

Kapela Divisi svojimi vystúpeniami robí pravidelne radosť občanom regiónu Hornád.

Nový seriál - Vznešené stromy v našom regióne

Pošlite tip a vyhrajte!

Niečo úchvatné, večné, mystické vane z mohutných stromov. Odpradáva ich máme v hlbkej úcte. Prinášajú pokoru, ticho, tieň aj vnútornú radosť. Prežívame ich vznešenosť a tušíme netušené poznanie... Práve o nich začíname seriál v tohtoročných Abovských hlásnikoch. Vyhľadávame ich v našom regióne Hornád, pýtame sa ľudí aj kníh.

Pridajte sa! Pošlite tip svojho pamätného alebo inak vzácného stromu. A to s fotografiou, krátkym popisom, vaším celým menom, mailovou aj poštovou adresou a telefónnym číslom na adresu: redakcia Abovského hlásnika, Communication House, Štefánikova 6, 040 01 Košice. Zasielať môžete aj mailom. Rozlíšenie fotografie má byť najmenej 300 DPI. Pred každým vydaním štvrťročníka zo zaslaných tipov vylosujeme výhercu peknej knižky a kvalitnej polokošeľe so známym kamienkovým logom mikroregiónu. Možno v časopise a na www.regionhornad.sk predstavíme práve ten VÁŠ strom.

V prvom čísle prinášame pozdrav od troch veľikánov - duba a dvoch líp - z potuliek Belžou. Sú pokračovateľmi stromu namaľovaného v jej erbe.

Viete prečo Belžania volajú mohutný dub v širom poli pri obci Perši, čiže Prvý? Prezráda starosta **Ing. Ondrej Pravda**: „Z niekdajšieho lesa, ktorý naši obyvatelia vyklčovali, aby získali pôdu, sa zachoval len ten. Údajne bol v lese prvým. Dosiaľ popri ňom vedie

pôvodná cesta do Gyňova a Čane. Dendrológovia odhadujú vek duba asi na 150 rokov. Patrí medzi pamätné stromy a mapy ho uvádzajú ako referenčný bod. Dorážali ho vetry aj blesky. No veríme, že ešte vydrží. Pre istotu však pomýšľame na výsadbu nasledovníka.“

Katarína Čániová, foto: autorka

Parádna lipa na starom belžanskom cintoríne. Dôstojne sa vypína nad pietnym miestom.

Perši dub (aj foto vľavo) s Ikonou Ľgumenou - obrazom Bohorodičky v slávnostnom plášti. Umne a dôstojne robí stromu spoločnosť takmer 12 rokov. Je zhmotnenou myšlienkou duchovného otca Pavla Medviďa. Výtvarne ju spracovala Marta Vargová a rám zhotovil Ján Harvan. Obec ju už nie raz dala opraviť - aj po vandalochoch! Dub má obvod asi 380 cm. Na odpočinok láka blízka lavička a vysadené kvety.

Aby gaštan v zákrute pred obcou bol vždy nádherný, stará sa o jeho orez Emil Leško. Kvetinám okolo kríža pod ním sa s láskou venuje Helena Straková. Obaja sú z Belže.

Obývačka bocianov

Plachtenie vo vetre. Ladné pristátie. Majestátny postoj. Radi pozorujete bociany? Aj oni sú zvestovateľmi jari. Prilietajú okolo 20. marca. Tento rok podľa **Miroslava Fulína** z Východoslovenského múzea (VSM), gestora výskumu bocianov bielych, prileteli skôr. Skrýva sa za tým zrejme teplá zima - dôsledok globálneho otepľovania.

Ich počet v regióne Hornád, žiaľ, klesá. Hniezdia už len v Gy-

ňove, Geči, Haniske, Nižnej Myšli, Seni, Sokoľanoch, Trstenom, Valalikoch a Ždani. „Obývačku“ majú väčšinou na umelých podložkách na betónových stĺpoch. Našťastie sú dobrovoľníci, ktorí sa im snažia vytvoriť podmienky na návrat. V Čani, Košickej Polianke, Seni, Trstenom a Vyšnej Myšli je pripravených deväť tzv. potenciálnych hniezd. Zapáčiť sa im u Vás? Pošlite správu Základnej organizácii Bocian alebo priamo

zadajte odkaz do hniezdnej karty v Atlase hniezd bociana bieleho na www.bociany.sk. Spolu s VSM koordinuje sčítanie hniezd a mláďat, poskytujú metodickú pomoc pre prekládky hniezd. Pripravujú i rôzne súťažné aktivity a výstavy, do ktorých sa môžu zapojiť školy i obce.

„V minulom roku bolo obsadených 1351 hniezd, čo predstavuje Slovensko ako bocianiu veľmoc. Obec Zemplínske hradište nesie neoficiálny názov *Bocianopolis*,“ dozvedáme sa od zaslúžilého turistu **Čeňka Čermáka**.

Monika Floriánová

O našej abovskej identite - časť prvá

Abov vychádza zo zabudnutia

ABOV. Ešte neubehlo veľa času odvtedy, čo sme sa s pomenovaniami a slovami Abov, Abovčan, abovský, abovčina v širšom verejnom jazykovom dorozumievaní mohli stretnúť len veľmi zriedkavo. Z rozhlasu sa ozývali spišské, šarišské a zemplínske ľudové piesne, ale abovské...? Akoby ich nebolo. Pre Bratislavčana alebo trebárs aj pre Zvolenčana východniar mohol byť maximálne Spišiak, Šarišan a Zemplínčan, o nejakom Abovčanovi v živote nepočul...

Dnes je situácia podstatne iná, lepšia. Uvedené slová výrazne zvýšili svoju frekvenciu v mediálnom priestore. Zásľuhu na tom máme predovšetkým my *Abovčania*. O svojej oblasti hovoríme ako o *Above*, svoje piesne, nárečia a mnohé ďalšie naše hodnoty označujeme za *abovské*, aj tlačový orgán nášho regionálneho združenia nesie meno *Abovský hlásnik*...

► Tisícročný názov

Na tomto mieste sa žiada aspoň veľmi stručne odpovedať na dve otázky - aký pôvod má tento náš názov a prečo pred pár desaťročia-

mi takmer upadol do zabudnutia.

Pôvod názvu *Abov* úzko súvisí s dejinami našej oblasti, konkrétne s udalosťami po smrti prvého uhorského kráľa Štefana I. (1038). Územím obývaným našimi starými slovenskými predkami, po ľavej strane Hornádu od juhu na sever postupujúce maďarské obyvateľstvo muselo svoj postup zastaviť (niekoľko kilometrov južne od dnešnej slovensko-maďarskej hranice), a to až dovtedy, kým sa mu nepodarilo zlomiť odpor posádky hradu ležiaceho na opačnej strane Hornádu, pri obci Seňa, známeho pod názvom *Starý hrad*. Toto maďarské obyvateľstvo v tom čase vybudovalo „*új vár*“, teda „*nový hrad*“, a keďže to bolo v rokoch vlády kráľa Samuela Abu (1041 – 1044), názov hradu neskôr dostal podobu *Abaujvár*, v preklade „*Abov Novohrad*“. Na dlhý čas sa hrad stal sídlom administratívno-správnej oblasti (komitátu, stolice).

► Hľadanie pokračuje

V našej staršej odbornej literatúre sa postupne vystriedalo používanie viacerých podôb názvu tejto stoli-

ce - *Abovnovohradská*, *Abaujvárska*, *Abaujská*, až sa nakoniec (približne od polovice minulého storočia) ustálila terajšia podoba *Abov*.

A práve v tejto „premenlivosti“ názvu našej stolice (popri tom, že patrí medzi malé, navyše s etnicky zmiešaným obyvateľstvom) s veľkou pravdepodobnosťou treba hľadať odpoveď na vyššie vyslovenú druhú otázku - o príčinách jeho vytrácania sa z nášho vedomia v nedávnej minulosti.

Ešte jedna poznámka. Na označovanie polohy menších častí väčších územných oblastí sa popri štandardnom spôsobe podľa svetových strán (sever-juh-východ-západ) niekde ešte využíva aj označovanie podľa ich nadmorskej výšky. Tú určuje najmä smer vodných tokov. Rieky v našom *Above* (Hornád, Torysa, Olšava) tečú od severu na juh, mohli by sme teda - ak by sme to uznali za potrebné - hovoriť o severnom, strednom a južnom *Above*. Na prevkapanie však našimi najjužnejšími obcami (ako sú napríklad Trstené pri Hornáde a Skároš) vedie náučný chodník „Horný Abov“...

Doc. Ladislav Bartko

Záhradkári začali...

... sezónu v Ždani 25. februára 2016 veľkonočným aranžmánom. Vyše tri desiatky žien a dievčat zužitkovali svoje zručnosti, keď takmer za dve hodiny zhotovili vyše tridsať kusov dekoratívnych viazaní. Predseda ZO SZZ **František Vereb** ocenil ich prácu, ktorá by sa ujala hoci aj vo výkladoch obchodov.

A čo záhradkári odporúčajú pre aktuálnu fázu vegetačného obdobia:

- ošetrovanie broskyň a nektariérov proti kučeravosti listov prípravkami Sulka (4-5 %), Kuprikol a Champion (0,4-0,5 %)
- mierne presvetlenie starších jabloní, hrušiek a sliviek
- dezinfekciu pôdy v záhrade dusíkatým vápnom 1 kg na 30-35 m²
- ošetrovanie starších stromov a záhrad pri lesoch jarným postrekom proti škodcom
- ošetrovanie marhúľ na začiatku kvitnutia proti moniliovej spále kvetov a mladých výhonkov prípravkami Sporgon (0,04 %, 4g/10l vody) a Signum (0,075 %, 7,5g/10l vody).
- pri dokvítaní sliviek ošetrovanie stromov proti piliarke slivkovej prípravkami Decis (0,02 %, 2ml/10l vody).
- na začiatok prúdenia miazgy môžeme štepiť jablone a hrušky a pri vyšších teplotách marhule a slivky.

Vendelín Nádaský, foto: kčj

FS Abovčan pozýva nových

Stavanie mája v minulom roku bolo pre čaniarsky folklór medníkom. Traja mládenci - **Jozef Ilenin, Martin Spišiak a Martin Olajoš** sú srdcom partie, ktorá sa podujala oživovať ľudové tradície aj v modernom 21. storočí.

Súbor dostal názov Abovčan. Za

necelý rok sa súbor rozrástol o nových členov a má už za sebou viacero vystúpení. Hľadá však ďalších členov - tanečníkov a spevákov starších ako 14 rokov. Stretávajú sa v pondelok a vo štvrtok v kine Mier. Viac informácií na www.obeccana.eu.
rj, red

Peter Stašák s členmi Abovčana počas obecného plesu.

Školy z piatich krajín spolupracujú

Cibuľa je univerzálna

Začiatkom februára privítali na ZŠ Haniska svojich zahraničných priateľov, s ktorými ich spojila účasť v medzinárodnom projekte Erasmus. Prišli žiaci a učiteľia zo Slovinska, Portugalska, Španielska a Turecka. Naši im ukázali Košice, Tatry i farmu v Gyňove. Projekt tejto skupiny škôl sa venuje povolaniam minulosti so zameraním na ekologické poľnohospodárstvo. Pri skúmaní tém zhodli na tom, že plodinou, ktorá sa pestuje vo všetkých ich krajinách, je cibuľa.

ocú Haniska/red

Tradície v novom šate

Stranu pripravili obce a redakcia

Vhupli sme do Veľkej noci tak rýchlo, že sme ledva predýchali vianočné obdobie, v ktorom mnohé obce položili základy novým tradíciám. V Sokol'anoch prvýkrát predviedli v kostole jasičko-

vú pobožnosť. Vystúpilo 70 detí, mladých a dospelých s koledami, vinšami a betlehenskou hrou. Vo Vyšnej Hutke prežili sviatky s novým betlehemom. V Nižnej Myšli si vychutnali zapálenie betlehem-

ského svetla a starostovský punč na vynovenom priestranstve pri kostole. Rok 2016 v Skároši privítali po prvý raz novoročnými

vinšami. V Nižnej Hutke ženská spevácka skupina Hutienka usporiadala s veľkým úspechom trojkráľový koncert.

Z jasičkovej pobožnosti v Sokol'anoch.

Liba Academy a obec Čaňa pripravili predvianočné popoludnie na ľade v spoločnosti mimoriadne populárnej dvojice Máša a medveď.

V maskách do sýtosti

Slovo karneval pochádza zo španielskeho výrazu „carne-vale“, čo voľne preložené znamená „zbohom, mäso“ a poukazuje na nadchádzajúce pôstne obdobie. Pre detičky však znamená predovšetkým šantenie v maskách. A aj v tomto roku si ho užili, ako sa patrí. V Gyňove a inde si ho spestrili súťažami, gečianske mamičky sa prejavili ako schopné krajčírky a vizážistky svojich detičiek. V Čani sa objavila nestarnúca Snehulienka a sedem trpaslíkov. V Sokol'anoch si karneval zobrala trochu netradične pod patronát miestna farnosť, v Nižnej Myšli občianskej združenie Dúhová stonožka.

Aj vo Valalikoch to hýrilo nápaditými kostýmami.

Spoločné pózovanie v maskách v Gyňove.

Fašiangy a plesy

Všade mali svoje „naj“

Sériu fašiangových podujatí a čas plesovej sezóny rozbehli obce mikroregiónu v polovici januára. V Geči spojili zimnú veselicu s obdarovaním občanov, ktorí v tomto roku oslávia okrúhle jubileá. V Nižnej Hutke si tanečnú zábavu spestrili novými piesňami a sólovými číslami od Hutienky a chýbať nemohla tombola. V Skároši mali fašiangy tradičnú podobu krojovanej zábavy - aj za účasti folklórneho súboru z Vyšnej Myšle.

Fašiangy v Geči. Starosta Patrik Rusňák gratuluje jubilantom.

Plesy, s ktorými sa roztrhlo vrece, ponúkli skvelú zábavu a uvoľnenie. Na reprezentačnom plesе Čane zaspieval spevák, textár a moderátor **Peter Stašák**. Čanianske dôchodkyne pripravili fašiangový krojovaný bál, jednota dôchodcov sa blýsla „maškarným plesom“ a 1. plesom darcov krvi územného spolku Červeného kríža Košice-okolie sprevádzala hudobná skupina **Pavelčákovci**.

Haniska svoj ples otvorila gongom podľa vzoru bratislavského Plesu v opere. V Košickej Polianke plesal aj známy rodák - minister zdravotníctva **Viliam Čisľák**. Vo Valalikoch sa zasa mohli pochváliť tanečným párom, manželmi **Marieťou a Milanom Plačkovcami**.

V Haniske sa fotili na nefalšovanom červenom plesovom koberci.

Nový projekt Šport pro fit

Rodičia vstupnou bránou

Prelomová účasť motokrosového Jato enduro klubu na Medzinárodnej šesťdňovej súťaži vlni v Košiciach sa stala odrazovým mostíkom k ďalším aktivitám. Je medzi nimi i úplná novinka. Tím sa rozhodol v prospech širokej verejnosti v našom regióne rozbehnúť program Šport pro fit v plánovanom stredisku aktívneho športu.

Pod vedením kondičného trénera **Mgr. Rastislava Liptáka** a športovej psychologičky budeme môcť meniť nesprávne návyky, viac sa hýbať, ak treba, chudnúť a zdravšie žiť. „Chceme vytvoriť podmienky pre cvičenie v prírode. Môžete sa tešiť na hromadné tréningy. Urobíme dráhu pre cyklo- a motokros,“ nadšene vraví manažér projektu **Jaroslav Tobeš**. Možno práve tu objavíme nové športové talenty.

V Šport pro fit bude pôsobiť športová psychologička a aktívna športovkyňa **PhDr. Viera Trusková, PhD.** Pripravuje na preteky jazdca **Jaroslava Tobeša ml.** a spolupracuje s viacerými športovcami. Potvrdzuje aktuálny trend: „V dnešnej spoločnosti rastie populácia s nadváhou a obezitou. U de-

tí a mládeže je pohyb stimulovaný v počítačových hrách. Rodičia nemajú na deti čas. Na hodiny telesnej výchovy nosia žiaci zbytočne veľa ospravedliveniek.“ Dospelí nie sú na tom lepšie. Vymoženosti techniky vedú k pohodlnosti a nesprávnej životospráve. „Dôležité je podchytiť rodičov s deťmi. Oni sú vstupnou bránou k pohybu. Keď chce dieťa liezť po strome, nech to robí. Šport učí disciplínu a vytrvalosť,“ dodáva. K čomu stredisko potrebuje špecialistku? „U záujemcu diagnostikujem profil, víziu, jeho vzťah k vybranému športu. Veľmi to podporuje jeho motiváciu. Naruším škodlivý stereotyp a nasmerujem k na mieru ušitému tréningu.“

Monika Floriánová, foto: autorka

Doktorka Viera hrala ženský futbal, tenis. Behá minimaratón a rada trávi čas v posilňovni.

Otestujte sa

1. Si spokojný so sebou a svojím zdravím a životným štýlom? Áno-neviem-nie
2. Športuješ minimálne 2 krát do týždňa? Áno-neviem-nie
3. Obsahuje tvoj jedálniček dostatok ovocia a zeleniny? Áno-neviem-nie
4. Máš pocit, že si stále unavený a nevládzeš? Áno-neviem-nie
5. Chceš v živote zmenu, ktorá Ti dá silu? Áno-neviem-nie

Ak si si odpovedal na 1. až 3. otázku NIE a na 4. a 5. otázku ÁNO, je čas na zmenu!

Prechádzky regiónom

Oblúbenosť narastá

„Je to úžasné podujatie, ďakujeme. Takáto akcia nie je na celom východnom Slovensku. Sme nadšení,“ napísali účastníci srnčej stopy. Januárové potulky Po srnčej stope a Prechod Slanským pohorím prilákali rekordné počty ľudí aj spoza hraníc košického okresu.

Zimnú prechádzku skároškými poliami a lesmi spojenú s prikrmovaním zveri absolvovalo rekordných 683 účastníkov. Medzi nimi aj návštevníci z okresov Levoča, Snina, Humenné či Trebišov. Mrazivé počasie zabezpečilo krásne výhľady. Niektorí šťastlivci zazreli i stádo jeleníc. Napriek ubúdajúcejmu počtu sponzorov a usporiadateľov si podujatie zachováva vysokú úroveň, o čom najlepšie svedčí narastajúci počet účastníkov.

Snečná zasnežená krajina sprejádzala i výpravu už dvoch stoviek turistov Slanským pohorím pod vedením **Júliusa Duloviča**. Tento rok prispôsobili začiatok akcie dopravným spojom z Košíc a okolia. Spo-

lu s prechodom vyštartovalo 30 bežcov na druhý ročník Behu Slanským pohorím. Tridsaťkilometrovú trasu zdolali za 4 hodiny. Pri pamätníku v Nižnej Myšli slávnostne položili veniec na pamiatku obetiam svetových vojen a obetiam holokaustu. Spoločne si oddýchlili v kultúrnom dome pri gulášoch pod varechou **Michala Sekeráka**.

ocú Skároš, ocú Nižná Myšľa,
Monika Floriánová

Počas prechádzok je čas aj na občerstvenie.

Streľba z luku, zo vzduchovky či jazda na koni lákajú návštevníkov srnčej stopy.

Populárny pingpong

Zimné počasie športom vonku príliš nepraje. Stále populárnejší je tak stolný tenis. Stoly sa dajú umiestniť i do sál kultúrnych domov. Tak ako v našich obciach.

V Belži sa 3. januára konala úspešná repríza - 2. ročník Novoročného turnaja. Tri stoly boli v „kultúraku“ rozložené už počas roka, čo sa odrazilo na zvýšenej kvalite hráčov. Traja najlepší medzi mužmi i ženami si odniesli krásne poháre. Aj diváci sa mohli občerstviť čajom a gulášom.

V Skároši sa vianočný turnaj konal už po tretíkrát. Prilákal 28 hráčov od 15 do 65 rokov. Zvítazili Rado

Pavlik a Zuzana Jámbořová. Vďaka patrí sponzorom, najmä Obecnému úradu Skároš a Lukášovi Podhorovi.

Zápolenie o Myšľanský pohár napísalo v Nižnej Myšli 20. februára už šiestu kapitolu. Tu sa súťažilo v troch kategóriách. V tej najmladšej do 12 rokov prenikli na stupeň víťazov aj dievčatá. Za Jurajom Szabom skončili Veronika Vasil'ová a Ajka Kačirová. Medzi 13-17-ročnými dominoval Juraj Kováč a v kategórii nad 18 rokov Vladimír Vasil'. V Haniske sa stolnotenisový turnaj hral dokonca už po 26. raz.

red, foto: ocú

Pohľad na skárošské športovisko s troma stolmi.

ANTIK investuje do nášho regiónu

Košická spoločnosť ANTIK Telecom v spolupráci s Východoslovenskou distribučnou (VSD) sa rozhodli vybudovať pilotný projekt **optickej internetovej siete v obci Seňa**. Nová sieť zvýši komfort užívateľov pri sťahovaní obsahu z internetu, pozeraní digitálnej televízie či telefonovaní. **Prenosová rýchlosť dosiahne až 70 Mbit za sekundu.**

Zákazníci s Antik WiFi internetom majú prechod na optiku ZADARMO. Rýchlejší internet, bohatšiu ponuku TV staníc a telefonovanie si tak môžu vychutnávať bez zvýšenia mesačného poplatku.

► Širšia ponuka televíznych služieb

ANTIK nezabudol ani na užívateľov WiFi pripojenia v iných obciach. **Pre nich prináša novinku spájajúcu výhody satelitnej aj internetovej televízie.** Služba sa volá Antiksat a je jediná svojho druhu na Slovensku. Prví spokojní zákazníci už využívajú jej výhody.

Spoločnosť ponúka satelitnú televíziu v dvoch balíčkoch – „Všetko, čo potrebujete“ a „Filmový zážitok“. Prvý z nich obsahuje 60 staníc spolu s aplikáciou Antik TV Go, ktorá

umožňuje sledovanie televíznych a rozhlasových kanálov aj na cestách prostredníctvom smartfónov či tabletov. Súčasťou balíka je aj online DVD videozáznamy. „Filmový zážitok“ je pripravený pre milovníkov filmov len za 9,90 € mesačne.

Ponuka ANTIK-u tvorí prienik najpopulárnejších funkcií, ktoré slovenské domácnosti najčastejšie využívajú pri pozeraní televízie. Spomedzi žánrovo rôznorodých televíznych staníc je až tretina v HD kvalite. K dispozícii je aj archív, ktorý doteraz žiadna satelitná televízia neponúkala.

Samozrejmosťou je 14-dňový televízny program i ovládanie, vďaka ktorému si divák vie vybrať obľúbenú reláciu, film či seriál, nastaviť si pripomienku na sledovanie či nahrávanie. Celá ponuka je bez viazanosti a bez navýšenia mesačného poplatku.

Viac informácií o optickej sieti a satelitnej televízii získate na čísle **055/30 12345 alebo na stránke www.antik.sk**.

Latka piatich miest

V druhom januárovom týždni sa v telocvični čanianskej ZŠ stretli atléti z celého Slovenska. Prišli na prvé kolo 10. ročníka súťaže v skoku do výšky pod názvom „Latka piatich miest“. V kategórii mužov zvíťazil účastník majstrovstiev Európy **Lukáš Beer** (člen klubu TU Košice) skokom ponad 219 centimetrov. V kategórii žien zvíťazila **Katarína Kuškárová** z (VŠC Dukla Banská Bystrica), pokorila výšku 176 cm. Na mítingu reprezentovali v kategórii dorasteniek aj mladé čanianske talenty, majsterky Slovenska **Radka Škovranová** a **Katka Ďuricová**, tiež členky TU Košice. Finále súťaže bolo na programe vo februári v B. Bystrici.

rj

Pod sieťou sa nestratili

Tri družstvá z nášho regiónu sa prebojovali na okresné majstrovstvá vo volejbale, ktoré sa koncom februára konali v Moldave nad Bodvou. Chlapci z Čane podlahli až v stretnutí o prvé miesto po tuhom boji domácej Moldave, Valaličania skončili štvrtí. Dievčatá zo Ždane dokonca svoj turnaj vyhrali a postúpili na krajské kolo do Spišskej Novej Vsi, kde im tuho držíme palce.

rj

Čanianski školáci skončili v okresnom kole v Moldave nad Bodvou druhí.

Kalendár podujatí apríl - máj - jún

9. a 10. apríl	Plastik model 2016 – celoslovenská súťaž modelárov, ZŠ Čaňa
10. apríl	Jarný festival chrámových piesní / 26. ročník, kostol Mena Panny Márie v Čani o 15.00 hod.
23. apríl	Pochod priateľstva na Veľký Milič / 38. ročník
23. apríl	Stolnotenisový turnaj o pohár starostu , ZŠ Čaňa
7. máj	Z Polianky do Polianky / 33. ročník prechodu Slanskými vrchmi, zraz od 7.00 hod. v Košickej Polianke, zápis od 7.00 do 8.00 hodiny
8. máj	Dargovská ruža – spevácka súťaž vo Svinici s účasťou našich speváckych skupín
30. máj	Futbalový turnaj žiakov Čaňa Cup – areál FK Čaňa
5. jún	Okresný poľovnícky deň na strelnici v Nižnej Hutke
jún	Deň krízových centier kraja – Čaňa
jún	Dni mikroregiónu Hornád / 13. ročník regionálnych osláv

Viac o podujatiach v mikroregióne Hornád nájdete na našom webe www.regionhornad.sk.

mf

Hokejový turnaj obcí regiónu Hornád

Fanúšikovia zaplnili „zimák“

Čanianska ľadová plocha sa na dva týždne stala dejiskom akčného turnaja tímov z 11 obcí regiónu. V hľadisku fandilo rekordné množstvo divákov, aké ešte štadión nezažil. Víťazný pohár 1. ročníka získal tím Ždane, druhé miesto obsadil Skároš a tretie skončili Sokolany.

„Klobúk dole Trstené a Skároš.

Tak sa má hrať hokej,“ zneli slová fanúšičky Moniky k dramatickému prvému semifinále. Mužstvo Skároša prehrávalo ešte minútu a pol pred koncom, keď skóre vyrovnal **Braňo Gönci**. V samostatných nájazdoch v šiestej sérii rozhodol o víťazstve Skároša 3:2 **Ludovít Kočíš**. V druhom semifinále

stretnutí sa zrodilo jednoznačné víťazstvo Ždane nad Sokolami 6:3. Na ľade to iskrilo, v zápase bolo udelených až 22 trestov.

Finálové duely prilákali dve stovky fanúšikov. V zápase o tretie miesto uspeli hráči Sokolian. Šesť pukov do brány Trsteného poslali až piati hráči. Sily, kondíciu a takti-

ku si vo veľkom finále zmerali hokejisti Ždane a Skároša. Z veľkého víťazstva sa nakoniec tešila Ždaňa, keď rozhodujúci tretí gól strelil **Imrich Bartók**.

Ocenenie si odniesol aj najlepší strelec turnaja **Matej Janke** zo Sokolian.

Monika Floriánová, foto: obce

Veľká radosť víťazov.

Družstvo Skároš malo silnú podporu fanúšikov.

Tradičné turnaje v Čani

Už 22 rokov sa stretávajú „Čanianski starí páni“, ktorí vlni oslávili 30 rokov od svojho založenia, s rovesníkmi z regiónu na Štefaniskom halovom futbalovom turnaji. V ostatnom vydaní si z napínavého finále po jednogólovej prehre s košickým celkom Abov odniesli strieborný pohár. Na treťom mieste skončila Pohoda, zmiešané družstvo Čane a Ždane.

Prvé dva februárové týždne patria v Čani tradičné bowlingu. Piaty ročník pretekov bol veľmi vyrovnaný. Medzi jednotlivcami tesne zvíťazil Martin Kováč z Čane pred M. Dzurikom z Košíc a E. Helmutom zo Štósu. Spomedzi 23 prihlásených družstiev sa do finále prebojovali KVP boys z Košíc, ktorí tam zdolali „Makačov“ z Čane.

Tretí skončil Pahulyi team z Geče. Na snímke vpravo najlepšie bowlingové družstvá: v podpore víťazi KVP Boys, hore zľava Pahulyi team a Makači - štvrtý sprava stojí M. Kováč

V hokejovom zápole o pohár starostu Čane si prvé miesto vybojoval domáci tím HK Hurikán.

V 1. kole Abovskej ligy v mariáši zvíťazil Ján Horváth z Košíc. Mariáš v Haniske prilákal ešte v decembri okolo 120 účastníkov.

V zápale kartovej hry.

Vydáva: Regionálne združenie obcí Hornád so sídlom Osloboditeľov 22, Čaňa, IČO: 319 65 041, **redakcia:** Communication House, s.r.o., **adresa:** Štefánikova 6, 040 01 Košice, **tel/fax:** 055/623 00 70, 0905 812 883, **e-mail:** regionhornad@gmail.com, **vedúca redaktorka:** PaedDr. Katarína Eva Čániová, **redaktor:** Mgr. Anton Oberhauser 0911 291 255, **redakčná spolupráca:** Ing. Monika Floriánová, Mgr. Katarína Čániová, **redakčná rada:** predseda Mgr. Karol Dzugas, Ing. Miloš Barcal, Róbert Janotka, JUDr. Ľubomír Vranka, Ing. Štefan Petrik, Mgr. Denisa Vargová, **web:** www.regionhornad.sk, **tel:** 055/698 00 21. Vychádza ako štvrťročník pod registračným číslom EV 3592/09, ISSN 1339 - 2549, **sadzba:** Jozef Veselý - FOGRA studio Košice, **tlač:** ROTAPRINT, s.r.o. Redakcia nezodpovedá za obsah doručenej inzercie.